

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

INFRA ry kannattaa keskitettyä sijaintitietopalvelua. Jotta kaivutyö voidaan suorittaa vauriotta ja laadukkaasti, kaikkien verkonomistajien tiedot on oltava saatavissa yhdestä paikasta. Kaivutyöhön ryhtyvän on pystyttävä selvittämään, mitä kaapeleita ja muuta maanalaista infraa työalueella on. Tähän asti tietoja on pitänyt kysyä useasta paikasta, ja työalueella on voinut olla kaapeleita, joita sijainnista tai olemassaolosta kenelläkään ei ole ollut tietoa.

Keskitetyn palvelun luomisessa ja käytössä pitää huolehtia, että kustannukset kaivajalle ovat kohtuulliset tai käyttö on maksutonta, ja pääosin kustannukset pitää kohdentaa verkonhaltijoille.

Alalla toimii hyvin erikokoisia yrityksiä. Sijaintitietopalvelun käytön tulee olla helppoa ja hallinnollinen taakka tulee minimoida.

Ehdotetut määräajat verkkotietokyselylle voivat kuitenkin olennaisesti vaikeuttaa töiden suorittamista. Vastuunjaon selkeys on keskeistä riitatilanteiden välttämiseksi.

Vahinkojen vähentymisellä (myös kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat) sekä työturvallisuuden parantumisella on tärkeä vaikutus kaikille toimijoille.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

Rekisteröitymisen tulee olla yksinkertainen ja selkeä menettely, ja rekisteröitymisen käyttäjäksi tulisi olla maksutonta.

Ehdotetussa 19 §:ssä määritellään näyttövelvollisuudesta silloin, kun verkkotietokysely kohdistuu näyttöalueelle, sekä ehdotetaan, että verkkotoimijan on näyttötoiminnan yhteydessä annettava riittävät ja tarpeelliset tiedot tai ohjeet kaivutyön turvalliseksi suorittamiseksi. Laissa pitäisi

tarkentaa myös ne tilanteet, joissa näyttövelvollisuutta ei ole. Tällöin kaivajalle tulee kuitenkin antaa riittävän tarkka tieto alueella sijaitsevista kaapeleista. Mikäli tieto kaapeleiden sijainnista annetaan vain kartalla, kartan tulee olla niin tarkka, että sijainti on selvitetävissä. Mikäli karttatieto ei vastaa todellisuutta, vastuun tulee olla verkonhaltijalla.

Käytännössä kaapeleiden sijaintitiedot ovat usein muuta kuin kartassa ilmoitetut tiedot. Mikäli tiedon käyttäjän on ilmoitettava ehdotetun 14 §:n mukaisesti kaikista puutteista, tämä asettaa tiedon käyttäjille todella ison hallinnollisen velvoitteen, sillä tiedoissa on usein puutteita. Tältä osin veloitetta on täsmennettävä.

Ehdotetussa 24 §:ssä säädettäisiin turvallisuus selvityksen hakemisesta. Tältä osin tulisi selventää, missä tilanteissa kaivutyötä suorittavista henkilöistä tulisi hakea turvallisuus selvitys. Tältä osin tulokinnan tulisi olla oikeasuhtainen saavutettavissa olevaan hyötyyn nähden, ettei turhien turvallisuus selvitysten hakeminen hidasta ja viivytä kaivutöitä tai lisää kaivutyön kustannuksia. Ensimmäisessä momentissa säädettäväksi esitetty vaatimus siitä, että muun muassa tiedon käyttäjien tulee olla luotettavia ja nuhteettomia vaatisi niin ikään selventämistä, eli millä kriteereillä sitä arvioidaan tilanteessa, jossa ei olisi veloitetta hakea turvallisuus selvitystä.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

Tietoturva vaatimusten tulee olla riittäviä, mutta ne eivät saa estää tai hidastaa työn suorittamisen kannalta tärkeiden tietojen saatavuutta.

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Maksujen tulee olla kohtuullisia ja ennakoitavia. Kustannuksia pitää kohdentaa ensisijaisesti verkonhaltijoille ja valtiolle. Koska kyseessä on kaivajan osalta pakottava velvoite selvittää kaivualueella sijaitsevat kaapelit ja verkot, ja lisäksi mahdollisista vahingoista seuraa usein kaivajalle isoja kustannuksia, sähköisen tietopisteen käytön tulee olla kaivajalle maksutonta tai kustannusten tulee erittäin kohtuullisia.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määräajat sekä verkkotoimijalle asetetun määräajan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetty tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

Infra-alalla tehdään paljon kaivutyötä, ja tilanteet ovat hyvin erilaisia. Osa hankkeista on pitkäkestoisia ja ennalta tiedossa, mutta suurin osa kaivutöistä tehdään lyhyellä varoitusajalla, eikä ajankohtaa voida määrittää etukäteen. Ajankohtaan voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolosuhteet ja muiden urakoiden eteneminen. Käytännössä kaivutöiden tarkkaa alkamisaikaa voi olla vaikea tai jopa mahdotonta määrittää etukäteen.

Nykyään pikanäytöt saa yleensä 0–4 arkipäivän kuluessa, ja normaali näyttöaika on muutamia päiviä. 20 vuorokauden minimivaatimus on kohtuuttoman pitkä, ja vaikeuttaa huomattavasti kaivutöiden järjestämistä. Ehdotettu määräaika voi aiheuttaa yrittäjille merkittävää haittaa ja merkittäviä kustannuksia.

20 päivän määräaika tulee lyhentää. Lisäksi laissa tulee säätää poikkeustilanteet, joissa näyttö on järjestettävä lyhyessä ajassa. Lisäksi tulee tarjota mahdollisuus lyhyellä varoitusajalla tehtäviin näyttötilauksiin esimerkiksi siten, että niistä veloitettaisiin kohtuullinen kustannus.

Erityisen tärkeää on, että kaivajille toimitetaan oikeat ja riittävän täsmälliset tiedot.

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimuksien riittävyttä ja kattavuutta?

Verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyllä on selkeä yhteys kokonaisturvallisuuteen. Vaikka kaikki verkkotiedot eivät ole yhtä herkkiä, niihin voi sisältyä myös sijaintitietoja, jotka yhdessä tarkasteltuna voivat muodostaa varsin tarkan kuvan yhteiskunnan kannalta keskeisistä toiminnoista ja niiden haavoittuvuuksista. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, ettei tällainen tieto ole liian helposti saatavilla tai yhdisteltävissä eri lähteistä. Keskeistä on, että verkkotietojen käsittelyssä noudatetaan tarkoituksenmukaista ja selkeää tietoluokittelua, rajattuja käyttöoikeuksia sekä hallittuja tiedonhallinnan käytäntöjä koko tiedon elinkaaren ajan.

Uusien turvallisuusvaatimusten suunta on perusteltu. Samalla tulee kuitenkin varmistaa, että valitut toteuttamisratkaisut vahvistavat kokonaisturvallisuutta eivätkä lisää riskejä, esimerkiksi laajasti keskitettyjen tietovarantojen kautta.

Keinojen riittävyttä tulee myös arvioida käytännön näkökulmasta varmistuen, että järjestelyt ovat turvallisia ja toteuttamiskelpoisia eri toimijoille. Verkkoinfrastruktuuriin liittyvän tiedon hallinnan kehittämisessä keskeistä on selkeä ja yhtenäinen ohjeistus sekä tilaajan vastuun vahvistaminen tiedon luokittelussa. Käytäntöjen tulee olla ennakoitavia ja kustannuksiltaan hallittavia.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

2 § kohdan 2 määrittely pitää muuttaa kriittisellä infrastruktuurilla -> kriittisellä verkkoinfrastruktuurilla. Kriittiseen infrastruktuuriin sisältyy paljon muutakin kuin verkkoinfrastruktuuri, joten termiä pitää täsmentää. Termit tulee huomioida myös muualla tekstissä.

Termi maanrakentaminen tulee korvata oikealla termillä, joka on maarakentaminen (ilman n-kirjainta) kautta koko lain.

Syrjö Paavo
Rakennusteollisuus RT ry / INFRA ry